

Ustavno-pravni položaj lokalne samouprave u RH

Prof. dr. sc. Sanja Barić

Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet

Prilika ili prijetnja? Reforma lokalne i regionalne samouprave u RH

Hanns-Seidel-Stiftung i Ekonomski institut Zagreb

Zagreb, 27.10.2021.

Sadržaj:

- 1) Uvodno: ekosustav
- 2) Dioba vlasti: genotip
- 3) Identitet lokalne i područne (regionalne) samouprave u RH: fenotip
- 4) Tijela lokalne i područne (regionalne) samouprave u RH: fiziologija
- 5) Dobra (pristojna) vladavina: premise homeostaze za buduću reformu

3 1) Uvodno: ekosustav

▶ a) POVIJESNO-KULTUROLOŠKI

▶ b) PRAVNI

- Opća svrha ustava proizlazi iz etimologije riječi: izgraditi i ograničiti vlast
- „*U Republici Hrvatskoj vlast proizlazi iz naroda i pripada narodu kao zajednici slobodnih i ravnopravnih državljana.*” Čl. 2(2) Ustava RH
- „*Načelo narodnog suvereniteta nije samo polazište, već i krajnji cilj.*”

Društveni ugovor, J.J.Rousseau 1762.

4 2) Dioba vlasti: genotip

- „Društvo u kojem se ne jamče prava (ljudska prava) i koje **nema diobu vlasti** uopće nema *ustav.*”

t.16. Deklaracije o pravima čovjeka i građanina iz 1789. godine

- „U Republici Hrvatskoj državna je vlast ustrojena na načelu diobe vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudbenu, **a ograničena je Ustavom zajamčenim pravom na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu.**”

čl. 4. Ustava RH

Ustav RH, čl. 4. – što to modelski znači?

▶ DEKONCENTRACIJA

- Na lokalna tijela se zakonima prenose ovlasti
- Obavljanje po uputama središnje vlasti i pod njenim nadzorom

▶ DECENTRALIZACIJA

- Na lokalna tijela se zakonima prenose ovlasti
- Obavljanje prenesenih ovlasti samostalno, a nadzor nad ustavnošću/zakonitošću akata

▶ LOKALNA SAMOUPRAVA

- Utemeljena na ustavnim odredbama

Modeli DECENTRALIZACIJA i LOKALNA SAMOUPRAVA podrazumijevaju:

- ▶ **Načelo supsidijarnosti** – temelj demokratskog političkog sustava
 - Poslove obavljati na najnižoj razini (što bliže građanima), uz poštivanje zahtjeva učinkovitosti i ekonomičnosti s obzirom na širinu i prirodu poslova
 - Psihološko, sociološko, gospodarsko i pravno opravdanje
 - **Sadržano u Ustavu RH, čl. 135. (3 i 4).**

3) Identitet LP(R)S u RH: fenotip

▶ a) JEDINICE

„ (1) Jedinice lokalne samouprave su **općine i gradovi** i njihovo **područje** određuje se na način **propisan zakonom**. Zakonom se mogu ustanoviti i druge **jedinice lokalne samouprave**.

(2) Jedinice **područne (regionalne)** samouprave su **županije**. Područje županije određuje se na način propisan **zakonom**.

(3) **Zakonom se može glavnom gradu Zagrebu utvrditi položaj županije**. Većim gradovima u Republici Hrvatskoj zakonom se mogu **dati ovlasti županije**. (...)

čl. 134. (1-3) Ustava RH

► b) SAMOUPRAVNI DJELOKRUG

„(1) *Jedinice lokalne samouprave obavljaju **poslove iz lokalnog djelokruga kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana, a osobito poslove (...)***

*(2) Jedinice područne (regionalne) samouprave obavljaju **poslove od područnog (regionalnog) značenja, a osobito poslove (...)***”

čl. 135. (1 i 2) Ustava RH

Core issue – financiranje:

- ▶ JLP(R)S imaju **pravo na vlastite prihode** kojima slobodno raspolažu u obavljanju poslova iz svojeg djelokruga.
- ▶ Prihodi JLP(R)S **moraju biti razmjerni njihovim ovlastima** predviđenim Ustavom i zakonom.
- ▶ Država je **dužna pomagati financijski slabije jedinice lokalne samouprave** u skladu sa zakonom.

▶ c) ZAŠTITA PRAVA NA LOKALNU SAMOUPRAVU

- **Organski zakoni** (čl. 83(2) i 88(1) Ustava RH)
- **Ustavnosudska zaštita**
 - zahtjev za ocjenu ustavnosti zakona (**30 dana?!)**)
 - ustavna tužba

▶ d) NADZOR NAD JLP(R)S

- ustavnosti i zakonitosti ovlaštenih državnih tijela

4) Tijela LP(R)S u RH: fiziologija

- ▶ **Građanima (uključujući građane EU)** se jamči pravo na LP(R)S.
- ▶ Ostvaruje se preko LP(R) **predstavničkih tijela**.
- ▶ Građani mogu **neposredno sudjelovati** u upravljanju lokalnim poslovima, putem zborova, referendumima i drugih oblika neposrednog odlučivanja u skladu sa zakonom i statutom.
- ▶ JLP(R)S imaju pravo u okviru zakona, svojim **statutima** samostalno urediti unutarnje ustrojstvo i djelokrug svojih tijela te ih **prilagoditi lokalnim potrebama i mogućnostima**.

5) Dobra (pristojna) vladavina: premise homeostaze za buduću reformu

▶ Osnovna načela

1. Otvorenost (transparentnost) institucija
2. Sudjelovanje (participacija) građana
3. Odgovornost nositelja ovlasti
4. **Djelotvornost**
5. Usklađenost (koherentnost) politika

▶ Dodatna načela

- a) Načelo razmjernosti (proporcionalnosti)
- b) Načelo supsidijarnosti

Hvala na pozornosti!

sbaric@pravri.hr